

Informateurs

Statengriffie
Contact
Frits Kas
T 070 - 441 8188
e-mail f.kas@pzh.nl

datum
1 juli 2019

Aan
de heer Vermeulen, fractievoorzitter VVD
i.a.a. de fractievoorzitters van de overige partijen in Provinciale Staten
van Zuid-Holland en de commissaris van de Koning

Betreft:
Advies over coalitievorming

Geachte heer Vermeulen,

Op 17 juni 2019 heeft u ons gevraagd om in het kader van een nieuw te vormen college van Gedeputeerde Staten op te treden als informateur en co-informateur. U gaf ons de opdracht om op basis van de verkiezingsuitslag voor Provinciale Staten in Zuid-Holland van 20 maart 2019 te verkennen welke partijen gezamenlijk een coalitie willen vormen. De coalitie moet voldoende inhoudelijke basis hebben zodat deze kan rekenen op een werkbare meerderheid in Provinciale Staten. In deze brief doen wij verslag van onze bevindingen en geven wij u een advies over de te vormen coalitie.

Wij complimenteren alle fracties met hun inzet en betrokkenheid in deze tweede informatieronde. U hebt eerder hard gewerkt om onder leiding van de vorige informateur een coalitie samen te stellen. Dat is om diverse redenen niet gelukt. Het vergt moed om daar een streep onder te zetten en energie om opnieuw te beginnen.

In het vervolg van deze brief doen wij verslag van het proces en geven wij een korte schets van de provincie Zuid-Holland en de uitdagingen die voorliggen. We zoomen in op wat voor akkoord er zou moeten komen en besteden aandacht aan de bestuursstijl en de verbinding, ook naar de fracties die niet in de coalitie vertegenwoordigd zullen zijn (en daarmee het gehele electoraat). We sluiten af met ons advies over welke partijen een coalitie zouden moeten gaan vormen.

Verantwoording over het proces

Op 19, 22 en 24 juni 2019 hebben wij alle fracties gesproken die vertegenwoordigd zijn in Provinciale Staten van Zuid-Holland. De gesprekken verliepen zonder uitzondering in een constructieve en open sfeer. Er is door partijen die daar behoefte aan hadden gereflecteerd op de voorafgaande formatieronde. Er is constructief en inhoudelijk over thema's gesproken die partijen belangrijk vinden. Wij constateren bij partijen de bereidheid om over verschillen heen te stappen en breed verbinding te zoeken met andere partijen. Er wordt daarnaast urgentie gevoeld om de grote uitdagingen die voorliggen aan te pakken en waar het kan op te lossen. Dat vraagt om leiderschap met uitgestoken hand.

Op 24 juni 2019 hebben wij gesproken met de commissaris van de Koning om zijn visie te vernemen op het te vormen bestuur en de opgaven die op de provincie afkomen.

Uit de gespreksronde met alle partijen hebben wij opgemaakt dat een coalitie nodig wordt geacht met een inhoudelijk programma dat brede steun heeft. Wij hebben de conclusie getrokken dat er zes partijen in aanmerking zouden kunnen komen voor de vorming van een coalitie met een werkbare meerderheid in de Staten. Deze partijen zijn: VVD, CU/SGP, GroenLinks, D66, PvdA, en CDA. Op 26 juni 2019 hebben wij met deze partijen verdiepende gesprekken gevoerd om een scherper beeld te krijgen van wat partijen bindt maar ook waar nog verschillen zitten.

Korte schets van de provincie Zuid-Holland

U spreekt met passie over de provincie Zuid-Holland. Diversen van u noemen Zuid-Holland *de mooiste provincie van Nederland*. Maar ook de meest complexe van Nederland. Een vruchtbaar gebied met gevarieerde landschappen als kust en duin, veen en rivieren. Maar ook een verstedelijkt gebied met (zware) industrie versus open ruimte en platteland.

In Zuid-Holland wordt een groot deel van het nationaal inkomen verdiend. Mensen willen hier graag wonen, werken, innoveren en beleven. Maar deze thema's staan wel onder druk. We constateren dat er breed gevoelde consensus is over de grote veranderingen en opgaven die op Zuid-Holland afkomen. We noemen er drie, in willekeurige volgorde: wonen, mobiliteit en klimaat en energie. Overige thema's die veel genoemd zijn in de gesprekken zoals werkgelegenheid, gezonde leefomgeving, bodemdaling en landbouw hebben allemaal raakvlakken met deze opgaven.

Demografische trends zorgen ervoor dat er druk is ontstaan op de woningmarkt. Zijn er straks voldoende betaalbare en passende woningen voor alle groepen? Nu het goed gaat met de economie en de werkgelegenheid is de mobiliteit (over de weg, in het openbaar vervoer en op de fiets) sterk toegenomen. Hoe houden we de provincie in de toekomst bereikbaar en leefbaar? Verder speelden de grote opgaven in het kader van klimaat en energie een substantiële rol in de gesprekken. Het kabinet komt hierover met gedetailleerde plannen. De verwachting is dat de provincies een flink deel van de uitvoering van deze plannen op zich zullen moeten nemen. In de vorige bestuursperiode is reeds ingezet op de energietransitie. Wij constateren dat u deze wilt doorzetten op een realistische wijze. Een belangrijk dossier in dit verband is de warmteronde.

De afgelopen periode is de samenwerking op inhoud vruchtbaar geweest, dit moet worden doorgezet. Het aanpakken van de bovenstaande thema's vraagt verder om een bestuur dat durf toont, zelfbewust is en bestuurlijk trots.

Hoofdlijnenakkoord

Alle genoemde thema's vragen volgens de partijen om een samenhangende aanpak en concrete uitvoering voor de komende periode en ook om een visie voor de bestuursperiode(s) daarna. In dat kader hebben wij gevraagd naar hoe een akkoord er uit zou moeten zien. Termen die in dit verband zijn genoemd zijn: het uitstralen van ambitie, realistisch en behapbaar programmeren en concreet en voortvarend uitvoeren. Ook hier constateren wij brede overeenstemming.

De samenleving is dynamisch. De ontwikkelingen op alle terreinen gaan snel. Een akkoord op hoofdlijnen heeft daarom uw voorkeur, met voor alle partijen herkenbare punten en op een paar thema's meer verdieping en nadere afspraken. Meer precisie bij aanvang wordt bijvoorbeeld verlangd ten aanzien van onverwachte ontwikkelingen in zowel inhoudelijke opgaven als financiën, de rol en positie van de provincie en het betrekken van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en (andere) overheden (participatie). Maar ook ten aanzien van enkele risicovolle dossiers.

De noodzaak om thema's op hoofdlijnen in samenhang te benaderen, staat voor ons voorop. In een uitgewerkt programma (collegewerkprogramma) kan vervolgens nauwkeuriger worden beschreven wat het bestuur de komende jaren concreet gaat doen, en wanneer, en tegen welke inzet van middelen. Wij constateren bereidheid tot investeren in nieuwe plannen en ontwikkelingen maar ook commitment met het onverkort uitvoeren van wat in gang is gezet.

Bestuursstijl

Wij hebben vragen gesteld over de bestuursstijl. Breed is gepleit voor een open en transparante bestuursstijl en voortzetting van de goede interactie en samenwerking van alle partijen in de Staten. Vrijwel alle partijen noemen in dit verband dat goede voorstellen altijd op steun kunnen rekenen (ongeacht coalitie of oppositie). Een te vormen bestuur moet een team zijn, moet leiderschap tonen en daadkrachtig kunnen optreden. Alle partijen hebben aangegeven dat er ruimte moet zijn voor niet coalitiepartijen om voor hen belangrijke thema's te kunnen inbrengen. Wij doen de suggestie dat het nieuwe college snel na haar aantreden hiertoe een conferentie organiseert waarvoor alle partijen, maar wellicht ook (maatschappelijke) partners, worden uitgenodigd en waarvan de opbrengst wordt verwerkt in het programma. Hiermee zou concreet de verbinding worden gelegd met het deel van het electoraat dat niet in de coalitie is vertegenwoordigd.

Advies over de te vormen coalitie

Wij constateren bij de zes genoemde partijen veel inhoudelijke overeenkomsten en de bereidheid om de opgaven op een voortvarende manier aan te pakken. Wij hebben met hen van gedachten gewisseld over de voorkeur voor een vijf of zes partijen coalitie. De opvattingen hierover lopen uiteen. Beide coalitievormen zijn mogelijk.

Wij adviseren een vijf partijen combinatie. Zo'n krappere meerderheid is hard werken. Het geeft de noodzaak om voortdurend de gewenste verbinding te zoeken met andere partijen, ook buiten de coalitie. Wij hebben geconstateerd dat een combinatie van vijf bij geen van de betrokken partijen stuit op (overwegende) bezwaren. Naar ons oordeel kan met een coalitie van vijf tevens worden voldaan aan de gestelde voorwaarde van voldoende inhoudelijke basis voor een werkbare meerderheid in de Staten.

Ons advies daarbij is formatieonderhandelingen te starten met VVD-GroenLinks-CU/SGP-PvdA-CDA. Bij het bepalen van deze voorkeur is de opdracht om ons te baseren op de verkiezingsuitslag doorslaggevend geweest. De keuze voor deze combinatie doet naar ons oordeel, binnen de overgebleven alternatieven, het meest recht aan de uitslag van de verkiezingen. De combinatie bevat immers één van de winnaars van de verkiezingen en lijkt voor

wat betreft de balans op het politieke spectrum de meest adequate afspiegeling te bieden van de verhoudingen die met de verkiezingen zijn ontstaan. Voor dit evenwicht zou ook aan D66 in plaats van GroenLinks gedacht kunnen worden. Wij stellen echter vast dat een combinatie met GroenLinks vaker is genoemd bij onze peiling van voorkeurscoalities. Op basis van onze verdiepende gesprekken, hebben wij het vertrouwen dat de door ons geadviseerde combinatie de formatie succesvol zal afronden.

Mocht worden geconstateerd dat niet tot overeenstemming kan worden gekomen, dan is naar onze overtuiging een vijf partijencombinatie van VVD, CU/SGP, D66, PvdA en CDA eveneens kansrijk. Wij geven u deze optie graag mee als alternatief voor het geval de eerste voorkeursvariant niet tot stand zou kunnen worden gebracht.

Wij adviseren om een college te formeren met zes gedeputeerden. Dat geeft meer ruimte binnen het team om een behapbaar takenpakket samen te stellen en de grote opgaven die op de provincie afkomen op een evenwichtige manier te verdelen. De VVD zou, als grootste partij in de coalitie, twee gedeputeerden kunnen leveren, de overige partijen één.

Tot slot

Met dit advies ronden wij onze werkzaamheden af. Wij hebben er met plezier aan gewerkt. Het is nu aan de toekomstige coalitiepartners om een volgende stap te zetten. Daadkracht tonen door snel een akkoord op hoofdlijnen te sluiten en later dit jaar verbinding te zoeken met alle andere partijen in Provinciale Staten zodat voor hen belangrijke thema's ook een plek kunnen krijgen in een collegewerkprogramma. Wij wensen u allen daarbij veel succes.

Met vriendelijke groet,

Jon Hermans-Vloedveld
Informateur

Sjoerd Vollebregt
Co-informateur